

Avdelningen för utbildning och arbetsmarknad
Ulrica Runemar
Avdelningen för tillväxt och samhällsbyggnad
Jan-Ove Östbrink

Socialdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Yttrande över slutbetänkandet ”Träffsäkert - införande av månadsuppgifter i bostads-bidraget och underhållsstödet” (SOU 2021:101) från utredningen om bostadsbidrag och underhållsstöd

Sammanfattning

Sveriges kommuner och Regioner (SKR)

- tillstyrker förslaget om månadsinkomster som beräkningsgrund för bostadsbidraget, då detta är av vikt för att minska skuldsättningen
- avstyrker förslaget om införande av bofast
- påtalar ånyo att bostadsbidraget bör breddas och höjas för att komma fler till godo och återfå sin funktion som ett viktigt bostadspolitiskt verktyg. Bostadsbidraget bör möjliggöra för hushåll med svag ekonomi att efterfråga goda och tillräckligt rymliga bostäder.
- ställer sig bakom att taket för bostadskostnader anpassas till sådana kostnader för större bostäder som hushåll med barn behöver i bostadsbidraget.

Betänkandet innehåller en rad förslag och beskrivningar av mer teknisk art över beräkningsmodeller, inkomstslag och genomförande. SKR väljer att inte ta ställning till dessa tekniska delar, utan behandlar endast de förslag som avser bostadsbidragets konstruktion i sin helhet. SKR avstår att yttra sig om förändringar i underhållsstödet då det främst reglerar de ekonomiska förhållandena mellan föräldrar.

Sveriges Kommuner och Regioners synpunkter

Bakgrund

SKR har beretts möjlighet att yttra sig över slutbetänkandet ”Träffsäkert - införande av månadsuppgifter i bostadsbidraget och underhållsstödet” (SOU 2021:101) från utredningen om bostadsbidrag och underhållsstöd. Ärendet har beretts av kansliet.

I direktiv 2018:97 ges utredningen i uppdrag att genomföra en översyn av reglerna för bostadsbidrag och underhållsstöd. Syftet med översynen anges vara att öka den fördelningsmässiga träffsäkerheten och minska skuldsättningen inom bostadsbidrag och underhållsstöd. I uppdraget har ingått att:

- analysera och föreslå hur tillgång till aktuella inkomstuppgifter från Skatteverket kan öka träffsäkerheten med bostadsbidrag och underhållsstöd med särskilt fokus på hushållens marginaleffekter och hur incitamenten att arbeta kan förbättras,
- analysera och föreslå åtgärder för att begränsa risken för skuldsättning inom bostadsbidrag och underhållsstöd,
- utreda hur de fördelningspolitiska och bostadspolitiska målsättningarna med bidraget kan renodlas och tydliggöras och lämna förslag på lämpliga åtgärder,
- ta ställning till om beräkningsgrunderna för underhållsstöd kan få en bättre samstämmighet med föräldrabalkens principer för underhållsbidrag. I uppdraget ingår att utarbeta nödvändiga författningsförslag.

Initialt skulle utredningen avslutat sitt arbete i oktober 2020 men tilldelades ytterligare direktiv avseende underhållsstödet och fick förlängd utredningstid till 31 december 2021.

Förslag om ett nytt inkomstunderlag

Utredningens förslag är att den bidragsgrundande inkomsten i bostadsbidraget som utgångspunkt ska beräknas från de tre senaste inkomstmånaderna och att information om inkomsten ska hämtas från arbetsgivardeklarationerna. För att individer med tidigare goda eller mycket goda inkomster och tillfälligt lägre inkomster inte felaktigt ska kunna nyttja bostadsbidraget ska hänsyn också tas till inkomster under de föregående nio månaderna. Utredning menar också att det finns ett antal hushåll som idag inte nyttjar bostadsbidraget, delvis av rädsla för att bli återbetalningsskyldiga, och som nu kommer att ansöka. För att finansiera det tillkommande antalet hushåll föreslås att flerbarnstillägg för barn två avskaffas.

Att basera bostadsbidraget på aktuella inkomstuppgifter ser SKR kommer ge ett mer träffsäkert underlag och instämmer i utredningens bedömning att skuldsättningen kommer att minska vilket i sig är en viktig målsättning. Den föreslagna förändringen av beräkningsgrunden är av avgörande betydelse för att minska de bidragstagande hushållens skuldsättning och minska arbetsbelastningen inom kommunernas socialtjänster och skuldsaneringsverksamheter. Skuldsättning och framförallt att ha skulder hos Kronofogdemyndigheten minskar också den enskildes möjlighet att anskaffa en egen bostad.

SKR är dock tveksamma till att effekten också kommer vara att ett nya hushåll tillkommer som är berättigade till bostadsbidrag och ställer sig därför tveksamma till utredningens förslag om avskaffandet av flerbarnstillägget för barn två som en finansiering av en hypotetisk kostnad.

Även förslaget med olika tyngd för olika inkomstmånader riskerar att bli svårt för den enskilde att överblicka och kunna göra en bedömning av vad gäller möjligheten att kunna få ett bostadsbidrag efter ansökan.

Även om SKR instämmer i att det är av vikt att bostadsbidraget är träffsäkert, riskerar alltför komplexa beräkningsmodeller att skapa en osäkerhet på vilken grund besluten tas. I bostadsbidraget är det inte enbart inkomster utan också andra variabler som kostnad för bostaden och antalet barn som påverkar utfallet. Sammantaget blir det en svår uppgift att som enskild uppskatta sitt kommande bostadsbidrag vid eftersökande av bostad, vilket i sig kan leda till att man inte vågar efterfråga en tillräckligt stor bostad utan istället väljer en bostad som gör hushållet trångbott.

Ett reformerat stöd till hushåll med barn

Utredningen konstaterar att den relativa ekonomiska jämlikheten har minskat och att hushåll med barn har en förhöjd risk att ha en låg ekonomisk standard och att andelen med en relativt låg ekonomisk standard har ökat mer inom hushållsgrupper med barn än inom andra hushålls-grupper. Utredningen framhåller utifrån detta att den ekonomiska familjepolitikens träffsäkerhet behöver öka väsentligt för att nå de hushåll med barn som har störst behov. Utredningen menar dock att de inte kan lämna så genomgripande förslag som skulle krävas med anledning av de restriktioner som finns för utredningen, inga ökade kostnader för staten eller kommunerna samt ett särskilt fokus på marginaleffekterna.

Vad avser bostadsbidrag lämnar utredningen ett förslag på ett bidrag i tre delar. En del är tänkt att utgöra kompensation till särlevande föräldrar som inte får ett tillräckligt högt underhåll inom ramen för den föreslagna underhållsregleringen. Denna del ska kompensera det underhåll som inte täcker halva barnets behov, men endast för de familjer med barns som har behov av det. Den andra delen avser ett bidrag för barnets kostnader. Detta bidrag ska ge tillräckligt stöd för individuella kostnader för barn i familjer med låg inkomststandard. Den tredje delen avser ett bidrag till boendekostnader, vilket ska ge hushåll med låg inkomst möjlighet att efterfråga en tillräckligt god bostad. Dagens bostadsbidrag ska härutöver kunna ges till unga utan barn. Utredningen ger inga förslag i denna del avseende förändringar i bostadsbidraget till unga. Utredningen kallar de ovan uppräknade tre delarna för Bofast, vars syfte är att ge bidrag till barn i hushåll med otillräcklig ekonomisk standard för boendekostnader, kostnader för de barn som vistas i hushållet och kompensation för uteblivet underhåll till särlevande föräldrar.

Utredningens förslag är komplext och sammanväver underhållstödet och bostadsbidraget i en komplicerad bidragsstruktur. En viktig del i familje- och bostadspolitiska stöd till hushåll är dess transparens och legitimitet gentemot medborgaren. Detta förslag minskar begripligheten och därmed, befarar vi, legitimiteten. SKR avstyrker därför förslaget om Bofast.

Utredningen ger vidare förslag på att höja taket i bostadsbidraget för att mer anpassas till dagens hyresnivåer och samtidigt höja golvet, den undre gränsen för boendekostnad som berättigar till bostadsbidrag, utredningen ger också förslag på nivåer för stödet till barns kostnader samt inkomstgränser. Utredningen menar att denna konstruktion ökar träffsäkerheten i de familjepolitiska bidragen.

SKR delar utredningens bedömning att det tak för boendekostnader som finns idag behöver anpassas för att möta de ökade boendekostnaderna. SKR anser att utredningens överväganden i denna del är rimliga och menar att en höjning av taket ökar bidragets bostadspolitiska syfte.

SKR instämmer i den problembeskrivning som utredningen ger och också i vikten av ett träffsäkert system med bidrag till familjer så att de hushåll med störst behov också är de som tar del av de riktade behovsprövade bidragen.

Bostadsbidragets primära funktion är att barnfamiljer och unga ska kunna efterfråga en bostad med tillräckligt god standard. SKR menar att utredningen har haft möjlighet att lämna förslag om hur bostadsbidraget skulle kunna höjas och breddas för att ge den bostadspolitiska effekt som är önskvärd. Regeringen har nu för tredje året i rad fattat beslut om ett tillfälligt tillägg i bostadsbidraget riktat till barnfamiljer. SKR menar att dessa tillfälliga höjningar indikerar ett behov av en permanent högre nivå.

Konsekvenser av förslagen

Konsekvenserna till följd av förslagen är svåra att överblicka och SKR saknar en konsekvensanalys för hur förslagen påverkar kommunerna. De olika förslagen samverkar med varandra och det är en komplex bild av stöd till framförallt barnfamiljer och särlevande, vilket innebär att konsekvenserna kan skilja sig avsevärt om olika delar implementeras i olika steg eller vissa delar inte alls.

SKR har dock efter att ha granskat konsekvenserna för individerna dragit slutsatsen att det sannolikt inte bör bli frågan om någon nämnvärd övervältring av kostnader på kommunerna samt att den minskade skuldsättningen torde underlätta handläggningen av ekonomiskt bistånd.

Sveriges Kommuner och Regioner

Verkställande direktör
Staffan Isling

Avdelningschef
Monica Sonde